

***Twoje Dziecko* (1951-1981) – magazyn poradnikowy dla rodziców**

W artykule podjęto się zadania zaprezentowania jednego z tytułów w segmencie pism dla rodziców. Wybrano tytuł *Twoje Dziecko* ze względu na kryterium czasowe. To najstarszy tytuł spośród innych tytułów aktualnie dostępnych w sprzedaży w segmencie pism dla rodziców. Pierwszy numer wydany został w styczniu 1951 roku. W artykule dokonano charakterystyki tytułu, przedstawiono treściowe dominanty, zrelacjonowano rezultaty badań naukowych oraz rezultaty analiz prasoznawczych z lat 1951-1981.

Słowa kluczowe: pedagogika, prasa dla rodziców, *Twoje Dziecko*, rodzicielstwo, dziecko

W artykule podjęto się zadania zaprezentowania miesięcznika *Twoje Dziecko* w przyjętych z góry cezurach, które korespondują bezpośrednio z jego ewolucją na rynku prasowym. Lata pięćdziesiąte ubiegłego wieku zostały wskazane ze względu na pojawienie się tytułu na rynku prasowym, co Zofia Sokół w analizie dziejów prasy kobiecej (1998, s. 48-50) wpisała w drugi okres periodyzacji obejmujący powojenne lata 1950-1956. Zaś początek lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku został wskazany ze względu na zawieszenie tytułu na rynku prasowym spowodowane stanem wojennym, co w wymienionej już periodyzacji Zofii Sokół (1998, s. 52-54) usytuowane zostało w czwartym okresie, obejmującym lata 1971-1981. Aktualnie *Twoje Dziecko* to najstarszy tytuł spośród innych dostępnych w sprzedaży w segmencie pism dla rodziców¹. W artykule dokonano

---

¹ Segment magazynów poradnikowych dla rodziców najliczniej reprezentowany jest przez miesięczniki adresowane do rodziców dzieci do 6. roku życia lub młodszych. Obok najstarszego przywołanego tytułu, tj. *Twojego Dziecka* (od 1999 r. wydawnictwa Edipresse Polska), spośród dostępnych – stan na 2012 r. – w bezpośredniej sprzedaży miesięczników wymienić trzeba, licząc od połowy lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku, tytuły: *Dziecko* (wydawnictwa Prószyński i s-ka, od wiosny 2002 r. wydawnictwa Agora), *Mama, to Ja* (wydawnictwa Przyjaciółka sp. z o.o. we współpracy z Hymusa, od listopada 1998 r. wydawnictwa Edipresse Polska), *Rodzice*, wydanie specjalne *Claudii* (wydawnictwa Gruner+Jahr Polska sp. z o.o.) oraz począwszy od czerwca 2002 r., kolejny periodyk *Mama i Dziecko* (wydawnictwa Bauer), początkowo wydanie specjalne *Tiny*, którego nazwa po prawie rocznym okresie istnienia uległa zmianie na *Mam Dziecko*, kierowany do rodziców dzieci do 3 roku życia. Wśród miesięczników wskazać można – licząc od ostatniego kwartału 2005 r. – tytuł *Twój Maluszek* (wydawnictwa Edipresse Polska) adresowany do rodziców dzieci, które nie ukończyły drugiego roku życia. Rodzice dzieci w wieku przedszkolnym stanowią grupę docelową tytułu *Przedszkolak* (wydawnictwa Edipresse Polska).

– w przyjętych cezurach – charakterystyki tytułu, przedstawiono treściowe dominanty, zrelacjonowano wybrane rezultaty badań naukowych oraz rezultaty analiz prasoznawczych.

Miesięcznik *Twoje Dziecko* istnieje z niewielkimi przerwami od stycznia 1951 roku. Opatrywany był pierwotnie pod tytułem *Miesięcznik Poświęcony Zdrowiu i Wychowaniu Dziecka*. Stanowi kontynuację powojennego czasopisma² zatytułowanego *Matka i Dziecko*. *Miesięcznik Poświęcony Zdrowiu i Wychowaniu Dziecka do Lat Siedmiu* – organu Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie, które ukazywało się począwszy od maja 1949 roku i zostało zawieszono w marcu 1950 roku³. Pierwszym wydawcą *Twojego Dziecka* był Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich w Warszawie, zaś redaktorem w latach 1951-1960 Wiktoria Wittlin-Winnicka, pediatra, społecznik w opiece nad dzieckiem (Wilkoszewski, 1983, s. 682-683). W trakcie kolejnych ponad trzydziestu lat stanowisko redaktora pełniła Janina Szewczykowska, związana z tytułem od początku jego istnienia funkcją sekretarza redakcji.

Grupę docelową oraz ogólną koncepcję czasopisma dookreślono w pierwszym numerze z 1951 roku w rubryce „Od Redakcji”, gdzie czytamy:

„*Twoje Dziecko* to pismo dla Was – rodziców, a zwłaszcza dla pracujących matek miast i wsi. Chcemy by było ono Waszym prawdziwym przyjacielem, by pomogło Wam w wychowaniu zdrowego, radosnego dziecka [...] Piszcze do nas gdy napotkacie na trudności i kłopoty w pielęgnacji Waszego dziecka, gdy będziecie Was

Tytuł pojawił się na rynku w drugiej połowie 2005 r. Pośród młodszych tytułów w segmencie prasy dla rodziców wymienić można między innymi tytuł *Gaga* (wydawnictwa Valkea Media). Zgodnie z wydawniczą zapowiedzią *Gaga* to luksusowe pismo lifestyle, porzucające tradycyjny styl poradnikowy, adresowane do wielkomiejskich rodziców dzieci do lat 10. W drugiej połowie października 2009 r. na rynku debiutował dwumiesięcznik *Mamy radzą mamom* (wydawnictwa Edipresse Polska), pismo społecznościowe, pierwszy w Polsce – zgodnie z wydawniczą zapowiedzią – poradnik pisany przez mamy dla mam. Segment prasy dla rodziców obejmuje również inne tytuły, w tym adresowane do kobiet w ciąży oraz tzw. magazyny shoppingowe (zakupowe). Wewnątrz segmentu w perspektywie choćby ostatnich kilkunastu lat zachodzą zmiany; wystarczy wspomnieć o nieregularnych wydaniach magazynów poradnikowych dla rodziców, ich zawieszeniu lub wycofaniu z rynku czy pojawieniu się nowych tytułów. Nie uwzględniono powyżej okresowych dodatków do innych tytułów, np. prasy kobiecej, tj. dodatków o tematyce poruszanej na łamach periodyków dla rodziców – ciąży, poród, opieka i pielęgnacja, wychowanie, ogólnie rodzicielstwo; nie uwzględniono tytułów adresowanych do rodziców dzieci niepełnosprawnych i/lub dotkniętych niektórymi chorobami, nie uwzględniono również tytułów adresowanych w głównej mierze do przedstawicieli określonych instytucji, np. świadczących usługi z zakresu edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej, czy też nie uwzględniono czasopism typu wyznaniowego, np. katolickich. Nie uwzględniono także bezpłatnych czasopism dla rodziców, np. na farmaceutycznym rynku wydawniczym.

² W rozmowie z Janią Szewczykowską zostało przywołane wskazanie: „Pismo (*Twoje Dziecko* – dop. R.B.) miało być kontynuacją przedwojennego miesięcznika *Matka i Dziecko*. Kilka numerów wyszło nawet pod tym tytułem w roku 1949” (*Słowo Powszechne*, 1979, nr 26 z dnia 5 lutego 1979). We wskazaniu nieprecyzyjnie określony został czas – kontynuacja dotyczy raczej powojennego miesięcznika o podanym tytule. Na podstawie analizy literatury zauważyć trzeba, że w okresie przedwojennym ukazywało się pismo *Dziecko i Matka*, wydawane przez Towarzystwo Wydawnicze „Bluszcz”, najprawdopodobniej dwutygodnik (zob. Wilkoszewski, 1983, s. 682).

³ Dane dotyczące ukazania się ostatniego numeru tytułu przywołane zostały za: Zofią Sokół (1998, s. 197). Inaczej określa E. Wilkoszewski: „miesięcznik, pod tytułem *Matka i Dziecko* ukazało się po wojnie w maju 1949 r., wydawane przez Instytut Matki i Dziecka, redagowane przez L. Barańską i B. Górnickiego. Wychodziło przez dwa lata do końca 1950” (Wilkoszewski, 1983, s. 682).

coś martwić lub interesować. Wychowanie zdrowego, silnego malca wymaga dużej troskliwości i umiejętności. Pomoże Wam w tym *Twoje Dziecko*” (TD, 1951, nr 1, s. 2; w przypisach stosuję skrót TD na oznaczenie tytułu *Twoje Dziecko*).

Samym tytułem – zdaniem Janiny Szewczykowskiej – zaznaczano „że adresowane jest do obojga rodziców i wszystkich mających jakieś »swoje« dzieci np. opiekunów, wychowawców, pracowników żłobków, przedszkoli, domów dziecka” (*Słowo Powszechne*, 1979). Krótko mówiąc, rodzice nie stanowili jedynej grupy odbiorców, wystarczy pamiętać o instytucjach, które z racji statutowych zadań powołane były do świadczenia opieki i zabezpieczenia różnych potrzeb dzieci i rodziców. Tytuł nie uchronił się od ówczesnej ideologii, czytamy dalej w redakcyjnym słowie:

„Równocześnie chcemy byście wiedzieli jak żyją dzieci w całym świecie. Jak żyją dzieci w Związku Radzieckim i Krajach Demokracji Ludowej, które otoczone troskliwą i serdeczną opieką rodziców i państwa przeżywają swe radosne dzieciństwo, wyrastając na dzielnych, mocnych ludzi, i jak żyją tysiące dzieci w krajach kapitalistycznych, cierpiąc wraz ze swymi rodzicami głód i wyzysk” (TD, 1951, nr 1, s. 2).

Zdaniem Zofii Sokół „tematyka ta dominowała do śmierci J. Stalina w 1953 roku” (Sokół, 1998, s. 197).

Pola tematyczne z dwunastu numerów pierwszego rocznika skonstruowane przez redakcję *Twojego Dziecka* i upublicznione jako odpowiedź na czytelnicze informacyjne zapotrzebowanie, obejmowały (TD, 1952, nr 1, s. 8): higienę ogólną (m.in. kwestie wyposażenia apteczki domowej, walki z wszawicą, zwalczania ssania smoczką), schorzenia (wybrane przypadki, np. oparzenia, złamania), pielęgnację niemowlęcia (m.in. kwestie kąpieli niemowlęcia, karmienia naturalnego, zabiegów przy chorym dziecku), pielęgnację dziecka starszego (m.in. kwestie dbałości o zęby, hartowania dziecka), choroby zakaźne i pasożyty (wybrane jednostki chorobowe, jak: błonica, krztusiec, dur brzuszny, odra, także kwestie szczepień ochronnych), higienę kobiety, ciążę, poród i połóg (m.in. kwestie nieprawidłowości ciąży, przygotowania do porodu, instytucjonalnego zabezpieczenia potrzeb kobiet w ciąży w Poradni „K”), wychowanie (m.in. kwestie zabawy dzieci w różnym wieku, wyrabiania u dzieci szacunku do przyrody), wzory, odzież i bieliznę (praktyczne porady, instruktaż kroju i szycia, robotki ręczne itp.), żywienie (kwestie diety, składników i sposobów przygotowania posiłków oraz przetworów), poznawanie praw w różnych sytuacjach rodzicielstwa (m.in. kwestie obowiązku alimentacyjnego). Spis treści skonstruowany przez redakcję tytułu z kolejnych dwunastu numerów z 1952 roku pozwala uznać zachowanie wyżej wymienionych pól tematycznych (TD, 1953, nr 1, s. 5).

Zawartość treści na łamach *Twojego Dziecka*, w tym ewolucję treściowej dominanty – wpierv tematyki zdrowotnej, następnie tematyki rozwoju psychicznego dziecka, opieki i rodzicielstwa, rozpoznać można na podstawie danych z wywiadów z Janiną Szewczykowską. W wywiadzie opublikowanym pod koniec lat siedemdziesiątych XX wieku w dzienniku *Słowo Powszechne* Janina Szewczykowska uznała:

„Zdrowiu dziecka poświęcamy wiele miejsca. Zamieszczamy przystępnie opracowane artykuły z zakresu pediatrii, przy czym obok omawiania schorzeń i wad oraz ich leczenia zwracają one uwagę na profilaktykę.

Zdrowiu dziecka służą także materiały poświęcone kobiecie w ciąży, a także — sięgając jeszcze wcześniej — dojrzewającej dziewczynce. Na kolumnie poświęconej niemowlętom w bardzo przystępnej formie gawęd, listów lub pamiętników, staramy się poprzez pokazywanie sytuacji wzorcowych uczyć rodziców na wszelkie odchylenia od normy, które w tym okresie życia mogą mieć poważne następstwa. Rozpatrując inne działy, czy to gawędy o stole rodzinnym, czy rozważania o potrzebie estetycznego wyglądu, czy też kultury na codzień, zawsze mamy na uwadze dobro dziecka. Kultura domu i dobra atmosfera otaczająca dziecko, to bardzo ważne czynniki odgrywające niemałą rolę w kształtowaniu u dziecka wielu cennych postaw moralnych i społecznych, które pomogą mu być szczęśliwym z innymi ludźmi” (*Słowo Powszechne*, 1979).

Twoje Dziecko, zdaniem Zofii Sokół (1998, s. 198):

„z czasem stało się pismem obojga rodziców i starało się przygotować ich do roli rodzicielskiej i wychowawczej. W latach siedemdziesiątych treść pisma wzbogaciły artykuły dotyczące problemów małżeńskich i rodzinnych oraz ich wpływu na rozwój dziecka”.

W *Prasie Polskiej*⁴ ze stycznia 1981 roku Hanna Rzemieńska (1981, s. 37), dokonując prezentacji miesięcznika *Twoje Dziecko*, zauważyła: „Trudno dostępne w kioskach, przekazywane z rąk do rąk, stanowi swoistą formę rodzicielskiej edukacji, pełniąc jednocześnie rolę powiernika w najważniejszych ludzkich sprawach”. Wystarczy wspomnieć, iż do 1977 roku *Twoje Dziecko*:

„ukazywało się na gazetowym papierze w skromnej szacie graficznej. Potem drukowano je techniką fotoskładu w nakładzie 200 tysięcy egzemplarzy, które rozchodziły się bez zwrotów; pismo otrzymało także kolorową okładkę i barwne ilustracje w tekście” (Sokół, 1998, s. 198).

Na początku lat osiemdziesiątych tytuł ukazywał się w nakładzie około 220 tysięcy egzemplarzy, a liczba urodzeń kształtowała się wówczas orientacyjnie na poziomie około 600 tysięcy dzieci rocznie (Rzemieńska, 1981, s. 38). W retrospektywnym spojrzeniu na trzydziestoletni okres istnienia tytułu — od 1951 roku do 1981 roku — uwzględnione zostały między innymi kwestie tematyki miesięcznika i specyfiki świadczonego na jego łamach poradnictwa medycznego. Profil miesięcznika „ulegał metamorfozie wraz ze zmieniającymi się warunkami i potrzebami czytelnicy” (Rzemieńska, 1981, s. 37). Zdaniem Janiny Szewczykowskiej w ocenie wyrażonej na początku lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku:

„30 lat temu (początek lat pięćdziesiątych XX w. — dop. R.B.) musieliśmy uzupełniać brak poradnictwa medycznego, zachęcać do kontaktu z lekarzami, odpowiadać na pytania typu: co to jest krzywica i czy w piątek można kąpać dziecko... Obecnie wyczuwamy większy głód wiedzy o rozwoju psychicznym dziecka i związanym z nim postępowaniu wychowawczym. Mniej więc niż kiedyś zajmujemy się zagadnieniami zdrowotnymi, więcej atmosferą, w jakiej wyrasta dziecko [...] Młode kobiety, których matki zajęte były pracą zawodową i nie miały czasu dla dzieci, teraz same mają zaburzenia w matkowaniu. Przeżywają to zresztą, tkwią w stre-

---

⁴ Pismo Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich.

sach i poczuciu winy, co z kolei odbija się na ich dzieciach. To zupełnie nowe koszty współczesnego życia. Staramy się je śledzić, pomagać rodzicom w odnalezieniu się w swej roli, w zrzuceniu z bark niezawinionego ciężaru. Mówimy do nich życzliwym językiem, piszemy o prostych sprawach małżeńskich, o konfliktach rodzinnych, które często są ich udziałem. I to jest z wdzięcznością odbierane. Czytelnicy dają nam dowód swego zaufania w listach” (Rzemieńska, 1981, s. 37).

Poradnictwo medyczne świadczone na łamach tytułu przez ekspertów różnych specjalności, współpracujących z redakcją, odpowiadało zapotrzebowaniu zawartemu w przeświadczeniu redakcji „im bardziej odhumanizowana staje się medycyna, tym większa jest w ludziach potrzeba kontaktu z kimś, kto do ich problemów ma stosunek bardziej osobisty” (Rzemieńska, 1981, s. 37). Stąd zdaniem Janiny Szewczykowskiej wiarygodność poradnictwa medycznego polegała na znawstwie problematyki i zarazem na „ludzki, nieurzędowym podejściu” do spraw natury medycznej zgłaszanych przez czytelników między innymi w listach z zapytaniami do redakcji (Rzemieńska, 1981, s. 37). Redakcja tytułu nigdy – co podkreślała Janina Szewczykowska – nie rościła sobie prawa do „zastępowania służby zdrowia”, a jedynie starała się „okazać chęć autentycznej pomocy” (Rzemieńska, 1981, s. 37). Już od drugiego numeru z 1951 roku redakcja tytułu udzielała odpowiedzi na zapytania czytelnicze w rubryce *Na wszystko jest rada*. W styczniu 1953 roku redakcja uruchomiła rubrykę *Nasi czytelnicy piszą*, w której obok listów z pytaniami, pojawiać się będą uwagi na temat miesięcznika, rekonstrukcje i relacje czytelniczych doświadczeń rodzicielstwa, w tym dotyczące pielęgnacji, opieki i wychowania dzieci.

W ogarnięciu świadczonego na łamach *Twojego Dziecka* poradnictwa można posłużyć się zarówno kategorią poradnictwa rodzinnego, którego przedmiotem jest pomoc rodzinie w pełnieniu funkcji rodzicielskich (Czerniawska, 1973, s. 36; Świątkiewicz, 1976, s. 37), jak również kategorią poradnictwa wychowawczego, którego przedmiotem jest intencjonalne działanie nazywane wychowaniem „w aspekcie zdrowia, ogólnego prawidłowego rozwoju, harmonijnego wchodzenia w krąg rodzinny, w grupę rówieńczą, w społeczeństwo” (Czerniawska, 1973, s. 37 i nast.). Poradnictwo realizowane na łamach *Twojego Dziecka* za pośrednictwem listu zostało rozpoznane w badaniu Olgi Czerniawskiej na podstawie analizy 180 listów zamieszczonych w miesięczniku w pierwszym półroczu z 1975 roku. Analiza obejmowała rozpoznanie adresatów listów, problematyki listów, sposobów przedstawiania problemów i pisanie listów oraz sposobów rozpatrywania przez specjalistów problemów w odpowiedziach na listy czytelników. Wśród osób radzących się dominowały przede wszystkim kobiety – matki dzieci do siódmego roku życia zamieszkujące w małych miastach (poniżej 100 tysięcy mieszkańców). Większość listów dotyczyła problematyki zdrowia oraz związanych z tą problematyką rozstrzygnięć prawnych. Osobne działy stanowiły: korespondencja dotycząca świadomego planowania rodzicielstwa, problemy wychowawcze, problemy dotyczące prowadzenia gospodarstwa domowego (Czerniawska, 1977, rozdział V, szczególnie s. 183-192). Zdaniem Olgi Czerniawskiej poradnictwo na łamach *Twojego Dziecka* realizowane za pomocą listu było poradnictwem umacniającym w rolach rodzicielskich, komentującym – na bazie pozytywnych cech osoby radzącej się – układ relacji między matką i dzieckiem, nierzadko kompensującym niedobory i braki zaistniałe w środowisku społecznym, a co szczególnie ważne – zachęcającym „do wysiłku, nierezynowania, niepoddawania się przeciwnościom losu, kryzysom przypadkowym i rozwojowym związanym z fazą życia rodzinnego i wieku dziecka” (Czerniawska, 1977, s. 191).

Zagadnienia dotyczące zawartości tematycznej miesięcznika znalazły odzwierciedlenie w pracach Zespołu do Badań nad Treściami i Formami Upowszechniania Kultury Pedagogicznej⁵. Analizę objęte zostały artykuły z 1974 roku. Dobór artykułów obejmował autorów, którzy regularnie zamieszczali artykuły w *Twoim Dziecku*. Treści zostały podzielone na cztery grupy i kilkanaście podgrup tematycznych: zagadnienia dotyczące rozwoju fizycznego (zdrowie, miara i waga, odżywianie, higiena, świadome kierowanie niektórymi procesami biologicznymi organizmu), zagadnienia dotyczące rozwoju psychicznego (rozwój emocjonalny, rozwój intelektualny, zaspokojenie potrzeb psychicznych), zagadnienia dotyczące wrastania w społeczeństwo, czyli kwestie dotyczące uczenia się i przygotowywania do pełnienia różnych ról, zagadnienia dotyczące wrastania w kulturę, czyli kwestie dotyczące zachowań zwłaszcza w sferze kultury symbolicznej (Świątkiewicz, 1979, s. 17-24). W badaniach Zespołu *Twoje Dziecko* zostało uznane za pismo specjalistyczne. W uzasadnieniu wskazano między innymi ogólną jednorodność zagadnień poruszanych na jego łamach wyznaczoną przez podstawową problematykę określającą profil pisma oraz merytoryczne kompetencje nadawców treści w zakresie poruszanej problematyki (Świątkiewicz, 1976, s. 36-37; 1979, s. 21). W zrekonstruowanym przez Wojciecha Świątkiewicza (1979, s. 24-25) modelu wychowawczym propagowanym przez *Twoje Dziecko* rodzina została potraktowana jako „egalitarna wspólnota połączona więzami emocjonalnymi, skupiona wokół autonomicznej wartości dziecka” oraz uznana za „najbardziej właściwe naturalne środowisko wychowawcze”. W propagowanym wówczas na łamach pisma modelu rodziny zauważyć można zdaniem Wojciecha Świątkiewicza „pewną specjalizację ról wychowawczych”, tj.:

„ekspozowanie roli matki w wychowywaniu dziecka w wieku niemowlęcym i przedszkolnym. »Specjalizacja« ta uzasadniona jest głównie czynnikami biologicznymi i psychicznymi związanymi z biologiczną, psychiczną i społeczną rolą matki w życiu rodzącego się dziecka [...] Poza wspomnianymi przypadkami »specjalizacji« ról wychowawczych, pismo zdecydowanie propaguje model wychowawczy rodziny oparty na odpowiedzialności i konsekwentnym uczestnictwie w wychowywaniu dzieci na równorzędnych zasadach obojga rodziców” (Świątkiewicz, 1976, s. 44).

Zawartość tematyczna *Twojego Dziecka* z lat 1951-1998 została zrekonstruowana również w badaniu Anny Kwatery (2001), w którym skupiono uwagę na artykułach dotyczących między innymi wychowania, rozwoju fizycznego, rozwoju psychicznego, opieki zdrowotnej i zaburzeń w rozwoju w określonych fazach życia dziecka.

„Najwięcej czytelnicy mogli się dowiedzieć o opiece zdrowotnej [...]. Dużą wagę przywiązywano do wiadomości na temat schorzeń i chorób zakaźnych, szczególnie ich etiologii, objawów, leczenia i zapobiegania. Charakterystyczny był także wzrost częstotliwości poruszania tematów poświęconych pewnym chorobom w okresach szczególnie dużej zachorowalności” (Kwatera, 2001, s. 80).

⁵ Zespół został powołany w 1975 r. w Zakładzie Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Łódzkiego, był kierowany przez Olę Czerniawską.

Tuż za problematyką zdrowotną – pod względem kryterium ważności – znalazły się artykuły dotyczące problematyki wychowania, rozwoju psychicznego, w tym ze szczególnie uprzywilejowanym miejscem dla rozwoju emocjonalnego oraz artykuły dotyczące problematyki prawidłowości rozwoju psychofizycznego. Zdaniem Anny Kwatery (2001, s. 81) choć problematykę poruszaną na łamach tytułu charakteryzowały zmiany, to „nie spowodowały znacznych przeobrażeń w profilu pisma, a jedynie zmiany haseł wywoławczych poszczególnych tematów i treści wzbogaconych przez rozwój wiedzy”, w związku z czym uzasadniona wydaje się teza, że:

„*Twoje Dziecko* daje pełny obraz problematyki, uwzględniający wszystkie etapy rozwoju dziecka w różnych aspektach. Ponad 2/3 autorów będących ekspertami w swoich dziedzinach, zapewniali rzetelny przekaz informacji” (Kwatera, 2001, s. 81).

Twoje Dziecko zostało wymienione na stronach *Słownika wiedzy o mediach* (Filas, 2007, s. 117-120) w zestawieniu hierarchicznym wysokonakładowych (co najmniej 100 tysięcy nakładu) najpopularniejszych płatnych czasopism ogólnopolskich z lat osiemdziesiątych XX wieku na pozycji dwudziestej, ze wskazaniem średniego nakładu jednorazowego wynoszącego 250 tysięcy egzemplarzy. Wówczas *Twoje Dziecko* było jednym z nielicznych na rynku prasowym – stosując określenie Zofii Sokół (1998, s. 196-200) – „pism dla matek związanych z macierzyństwem i rodzina”. Tytuł został nawet uwzględniony w analizie dziejów polskich czasopism pediatrycznych i usytuowany w dziale wydawnictw o charakterze społecznym, poświęconych zdrowiu i wychowaniu dziecka. Mowa o artykule autorstwa Edwarda Wilkoszewskiego *Z dziejów polskich czasopism pediatrycznych (lata 1908-1983)* (Wilkoszewski, 1983, s. 680, s. 682-683), w którym *Twoje Dziecko* uzyskało wysoką notę, biorąc pod uwagę zawartość tematyczną konsultowaną ze specjalistami różnych dziedzin oraz walory estetyczne, w tym merytoryczną i językowo-stylistyczną przystępność:

„Czasopismo *Twoje Dziecko* [...] podlegało ewolucji, co niewątpliwie łączyło się z narastającym zainteresowaniem, jak również ze zwiększającą się liczbą jego czytelników, pochodzących ze wszystkich środowisk. W pierwszych okresach działalności większość poruszanych zagadnień dotyczyła zdrowia fizycznego dziecka, profilaktyki i chorób dzieci. Następnie zgodnie z wymaganiami pedagogii w czasopiśmie omawia się coraz częściej problemy rozwoju psychiki dziecka i jego wychowania zwłaszcza, że potrzeba tych informacji staje się coraz większa [...]. Z punktu widzenia estetyki *Twoje Dziecko* zasługuje także na duże uznanie. Tekst dzięki rozmieszczeniu go na każdej stronie w czterech kolumnach czyta się łatwo i szybko. Ilustracje czarno-białe i barwne są zawsze wyraźne i zrozumiałe. Treść artykułów podawana jest na ogół w sposób dostępny. Kontakty czytelników z redakcją są bardzo żywe” (Wilkoszewski, 1983, s. 683).

Ocena przypisana tytułowi obejmowała również jego potencjalne możliwości w zakresie dotyczącym wspomagania czytelników w procesie wrastania w rolę rodzicielskie i bycia rodzicem, wspierania w wychowawczych działaniach, kształtowania określonych postaw rodzicielskich w zakresie opieki i pielęgnacji poprzez informowanie i instruowanie czytelników. Zdaniem Edwarda Wilkoszewskiego (1983, s. 680) znaczenie wydawnictw o charakterze społecznym było wówczas „olbrzymie dla potrzeb nie tylko pediatrów, ale przede

wszystkim szerokich rzesz innych pracowników z dziedziny pediatrii, a także rodziców i opiekunów". Ogólnie można potraktować *Twoje Dziecko* z lat 1951-1981 jako ważne źródło wiedzy o rozwoju i pielęgnacji dziecka i zarazem jako jeden z wielu środków (czynników) kształtowania kultury pedagogicznej rodziców.

Bibliografia

- Borzyszkowska R. (2004). *Uniwersum językowe edukacji w czasopismach dla rodziców. Studium przypadków* (maszynopis niepublikowanej pracy doktorskiej pod kierunkiem prof. dr. hab. M. Czerepaniak-Walczak), Szczecin.
- Czerwińska O. (1973). *Poradnictwo kulturalno-wychowawcze: problemy i formy oddziaływania*. Warszawa: IW CRZZ.
- Czerwińska O. (1977). *Poradnictwo jako wzmacnianie środowiska wychowawczego*. Warszawa: IW CRZZ.
- Filas R. (2007). Prasa ogólnokrajowa po 1989 r. W: E. Chudziński (red.) *Słownik wiedzy o mediach*. Warszawa – Białsko-Biała: Wydawnictwo Szkolne PWN, ParkEdukacja.
- Kwaterna A. (2001). Czasopisma popularnonaukowe dla rodziców jako źródło wiedzy o rozwoju i wychowaniu dziecka. *Polskie Forum Psychologiczne*, 1.
- Rzemieńska H. (1981). „Twoje Dziecko” – edukacja rodzinna. *Prasa Polska*, 1, rok XXXV.
- Sokół Z. (1998). *Prasa kobieca w Polsce w latach 1945-1995*. Rzeszów: Wydawnictwo WSP.
- Świątkiewicz W. (1976). Poradnictwo kierunkowe i instrumentalne na łamach miesięcznika „Twoje Dziecko”. *Zdrowie Psychiczne*, 3.
- Świątkiewicz W. (1979). Metodologiczne problemy badań nad treściami wychowawczymi prasy rodzinnej. *Zeszyty Prasoznawcze*, 1.
- W służbie dziecku. „Słowo” rozmawia z Janią Szewczykowską – red. nac. miesięcznika „Twoje Dziecko”, rozmawiał Andrzej Laskowiec. *Słowo Powszechne* (1979), nr 26 (9940) z dnia 5 lutego 1979 roku.
- Wilkoszewski E. (1983). Z dziejów polskich czasopism pediatrycznych (lata 1908-1983). *Pediatra Polska*, 8-9.

Summary

Twoje Dziecko (Your Child) – (1951-1981) parenting

This article presents one of the titles in the segment of magazines for parents. *Your Child* monthly was chosen due to the time criterion, as it is the oldest title of all currently available in the segment of magazines for parents. The first issue was published in January 1951. This article characterizes the title, presents semantic dominants, presents the results of research and the results of journalistic analyses from 1951 till 1981.

Key words: pedagogy, Parenting, *Your Child*, parenthood, child